

Oorspronkelijke titel: *Vadefugleguiden*
© Lars Gejl en Gads Forlag 2024

Tekst: Lars Gejl
Vertaling: Ger Meesters
Redactie: Reinier Spreen
Vormgeving: Lars Gejl & Narayana Press
Opmaak Nederlandse editie: Ger Meesters
Omslag: Studio X-Hoogte, Merijn Klerx
Foto's omslag: voor: kleine plevier (Lars Gejl); achter, boven van links naar rechts: kleine en grote geelpootruiter (Kevin Karlson), vorkstaartplevier (Helge Sørensen), kemphanen (Lars Gejl); achter, onder: kanoet (Daniel Pettersson); rug: steltkluut (Daniel Pettersson)

© KNNV Uitgeverij, Zeist, 2025
ISBN 978 90 5011 984 9
NUR 435

Natuur ontdekken en beleven

KNNV Uitgeverij is dé uitgever van informatieve boeken over natuur & duurzaamheid. Je vindt bij ons inspirerende boeken op het gebied van Groene Lifestyle, Kind & Natuur, Wildlife & Reizen, Filosofie & Wetenschap. Daarmee geeft de uitgeverij waardevolle kennis door aan een breed publiek.

Zo dragen we bij aan de bescherming van de Nederlandse natuur en aan het plezier dat je eraan beleeft.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, microfilm, fotokopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this book may be reproduced in any form by print, photocopy, microfilm or any other means without the written permission from the publisher.

INHOUD

Voorwoord	6	Grielen. <i>Burhinidae</i>	70
Vogeltopografie	8	Griel. <i>Burhinus oedicnemus</i>	72
Verenkleed en ruicyclus	14	Renvogel en vorkstaartplevieren.	
Ruischema en typische veren	19	<i>Glareolidae</i>	74
Portretten en snavelvormen van karakteristieke geslachten en soorten	20	Renvogel. <i>Cursorius cursor</i>	76
Karakteristieke geslachten	22	Vorkstaartplevier. <i>Glareola pratincola</i>	78
Vergelijkingstabellen	26	Steppevorkstaartplevier. <i>Glareola nordmanni</i>	80
<i>Charadrius</i> -plevieren. Adult zomer	26	Oosterse vorkstaartplevier. <i>Glareola maldivarum</i>	82
<i>Charadrius</i> -plevieren. Adult en juveniel	27	Plevieren. <i>Charadriidae</i>	84
<i>Charadrius</i> -plevieren. Juveniel	28	Bontbekplevier. <i>Charadrius hiaticula</i>	86
<i>Pluvialis</i> -plevieren. Adult en juveniel	30	Amerikaanse bontbekplevier. <i>Charadrius semipalmatus</i>	90
Strandlopers. Vluchtkenmerken	33	Kleine plevier. <i>Charadrius dubius</i>	92
Noord-Amerikaanse en Aziatische dwaalgasten. Adult zomer	36	Strandplevier. <i>Charadrius alexandrinus</i>	96
Noord-Amerikaanse en Aziatische dwaalgasten. Juveniel	38	Killdeerplevier. <i>Charadrius vociferus</i>	100
Ruiters. Vluchtkenmerken	40	Kaspische plevier. <i>Charadrius asiaticus</i>	102
Ruiters. Adult zomer	42	Mongoolse plevier. <i>Charadrius mongolus</i>	104
Ruiters. Juveniel	44	Woestijnplevier. <i>Charadrius leschenaultii</i>	106
Snippen	46	Morinelplevier. <i>Charadrius morinellus</i>	108
Franjepoten. Zomer en juveniel	48	Kievit. <i>Vanellus Vanellus</i>	112
Franjepoten. Juveniel en winter	49	Sporenkievit. <i>Vanellus spinosus</i>	116
Soortbeschrijvingen	52	Steppekievit. <i>Vanellus gregarius</i>	118
Scholeksters. <i>Haematopus</i>	54	Witstaartkievit. <i>Vanellus leucurus</i>	120
Scholekster. <i>Haematopus ostralegus</i>	56	Goudplevier. <i>Pluvialis apricaria</i>	122
Kluten en steltkluten. <i>Recurvirostridae</i>	60	Aziatische goudplevier. <i>Pluvialis fulva</i>	126
Kluut. <i>Recurvirostra avocetta</i>	62		
Steltkluut. <i>Himantopus himantopus</i>	66		

Amerikaanse goudplevier. *Pluvialis dominica* 128

Zilverplevier. *Pluvialis squatarola* 130

Strandlopers. *Calidris* 134

Bonte strandloper. *Calidris alpina* 136

Breedbekstrandloper. *Calidris falcinellus* 140

Krombekstrandloper. *Calidris ferruginea* 144

Kanoet. *Calidris canutus* 148

Drieteenstrandloper. *Calidris alba* 152

Paarse strandloper. *Calidris maritima* 156

Kleine strandloper. *Calidris minuta* 160

Temmincks strandloper. *Calidris temminckii* 164

Kemphaan. *Calidris pugnax* 168

Steenloper. *Arenaria interpres* 172

Strandlopers. Amerikaanse en Aziatische dwaalgasten 176

Alaskastrandloper. *Calidris mauri* 178

Grijze strandloper. *Calidris pusilla* 180

Roodkeelstrandloper. *Calidris ruficollis* 182

Kleinste strandloper. *Calidris minutilla* 184

Taigastrandloper. *Calidris subminuta* 186

Bonapartes strandloper. *Calidris fuscicollis* 188

Bairds strandloper. *Calidris bairdii* 190

Blonde ruiter. *Calidris subruficollis* 192

Siberische strandloper. *Calidris acuminata* 194

Gestreepte strandloper. *Calidris melanotos* 196

Steltstrandloper. *Calidris himantopus* 198

Grote kanoet. *Calidris tenuirostris* 200

Ruiters. *Tringa* 202

Zwarte ruiter. *Tringa erythropus* 204

Tureluur. *Tringa totanus* 208

Willet. *Tringa semipalmata* 212

Groenpootruiter. *Tringa nebularia* 214

Poelruiter. *Tringa stagnatilis* 218

Grote geelpootruiter. *Tringa melanoleuca* 220

Kleine geelpootruiter. *Tringa flavipes* 222

Bosruiter. *Tringa glareola* 224

Witgat. *Tringa ochropus* 228

Amerikaanse bosruiter. *Tringa solitaria* 232

Oeverloper. *Actitis hypoleucos* 234

Amerikaanse oeverloper. *Actitis macularius* 238

Terekruiter. *Xenus cinereus* 240

Siberische grijze ruiter. *Tringa brevipes* 242

Grutto's. *Limosa* 244

Grutto. *Limosa limosa* 246

Rosse grutto. *Limosa lapponica* 250

Rode grutto. *Limosa haemastica* 254

Grijze snippen. *Limnodromus* 256

Grote grijze snip. *Limnodromus scolopaceus* 258

Kleine grijze snip. *Limnodromus griseus* 260

Wulpen. *Numenius* 262

Wulp. *Numenius arquata* 264

Regenwulp. *Numenius phaeopus* 268

Kleine regenwulp. *Numenius minutus* 272

Bartrams ruiter. *Bartramia longicauda* 274

Snippen. *Gallinago* 276

Poelsnip. *Gallinago media* 278

Watersnip. *Gallinago gallinago* 282

Amerikaanse watersnip. *Gallinago delicata* 286

Stekelstaartsnip. *Gallinago stenura* 288

Bokje. *Lymnocyptes minimus* 290

Houtsnippen. *Scolopax* 292

Houtsnip. *Scolopax rusticola* 294

Franjepoten. *Phalaropus* 298

Grauwe franjepoot. *Phalaropus lobatus* 300

Rosse franjepoot. *Phalaropus fulicarius* 304

Grote franjepoot. *Phalaropus tricolor* 308

Foto- en geluidenverantwoording 313

Bonte strandloper. Algemeenste steltloper langs Europese kusten. Door vorm, uiterlijk en gedrag van de vogel te leren, zijn andere en zeldzamere strandlopers gemakkelijker te ontdekken.

Krombekstrandloper. Iets groter dan bonte strandloper, maar met een kenmerkende zwakke, gebogen snavel. Vaak alleen of met enkele te zien, vaak in gemengde groepen.

Breedbekstrandloper. Vrijwel zo groot als bonte, maar snavel met afgebogen punt, alsof er een waterdruppel aan hangt. Meestal alleen trekkend. Gemakkelijk over het hoofd te zien.

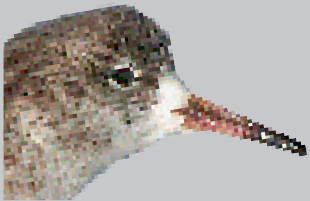
Kanoet. De grootste strandloper met korte, forse snavel en een fraai roestrood zomerkleed. In grote groepen langs de kust te zien tijdens de voor- en najaarstrek. Heeft grijs-wit winterkleed.

Kleine strandloper. Algemene strandloper. Valt op door zijn formaat in een gemengde groep. De kleine is inheems, maar slechts één van de zeven kleine strandlopers die in Europa voorkomen.

Grauwe franjepoot. Eén van de twee soorten franjepoten. Lijkt op een strandloper, maar is eleganter. De soort zwemt rondjes op het wateroppervlak om voedseldeeltjes los te maken.

Kemphaan. Opvallendste steltloper. Mannetje, dat groter is dan vrouwtje, ontwikkelt tijdens het broedseizoen veren rond de kop en de nek. In de vlucht een witte, hoefijzervormige stuit.

Paarse strandloper. Hele jaar met zwartgrijs verenkleed. De enige strandloper met permanent tweekleurige snavel in geel en zwart. Alleen of in kleine groepen te zien op strekdammen.

Steenloper. Lijkt op strandloper, met kortere poten, brede borst en driehoekige, sterke snavel, die gebruikt wordt om te wrikken. In de vlucht met witte markeringen op vleugels en rug.

Goudplevier. Behoort tot de plevieren, samen met kievit. In het broedkleed is de voorkant zwart, de rest van het jaar is het verenkleed goudkleurig met zwarte vlekken. Heeft een treurige en gemakkelijk herkenbare roep.

Kievit. Middelgroot en zo groot als goudplevier, maar te herkennen aan het opvallende verenkleed met een kuif. Zoals alle plevieren heeft hij grote, lichtgevoelige ogen en is daarom tijdens het broedseizoen 's nachts actief.

Bontbekplevier. Behoort tot de kleinste van de steltloperfamilie en onderscheidt zich van alle andere steltlopers door de opvallende tekening op de kop en de borstbanden. De soort is vaak weinig schuw.

Steltkluut. De steltloper met de langste poten en de naalddunne snavel. Leeft in luidruchtige, kleine groepen en valt het hele jaar door op door zijn unieke zwart-witte uiterlijk.

Rosse grutto. Eén van twee grutto-soorten in Europa. Het zijn grote steltlopers met lange poten, lange snavel en opgerichte houding. Met roodachtig zomerkleed en een licht winterkleed.

Watersnip. Algemeenste snip en te herkennen aan zijn lange snavel. 'Zingt' met zijn staartpennen boven moeras- en weidegebieden. Vaak in de buurt van modderige lagunes tijdens de trek.

Zwarte ruiter. Ruiters zijn elegant en hebben een valkachtige vlucht. De zwarte ruiter is de grootste, met een zwart zomerkleed en rood op snavel. Dit is een jong exemplaar.

Groenpootruiter. Middelgroot en het hele jaar door witachtig, met een grove, iets opgewipte snavel. Hij heeft, net als de meeste andere ruiters, een witte wig op de rug, die zichtbaar is in de vlucht.

Terekuiter. Zeldzame trekvogel uit Oost-Europa. Te herkennen aan zijn gele poten en opgebogen snavel. Net als andere ruiters wipt hij zijn achterwerk op en neer tijdens het foerageren.

Regenwulp. Wulpen hebben het hele jaar door een 'zout-en-peperkleed' en zijn te herkennen aan hun gebogen snavels. De regenwulp heeft een donkere kruin, met een lichte streep.

Kluut. Uniek onder de steltlopers is het zwart-witte verenkleed dat hij het hele jaar door draagt en de dunne, opgebogen snavel waarmee hij over het wateroppervlak veegt op zoek naar voedsel.

Scholekster. De enige steltloper in Europa in de kleuren zwart, wit en rood. Is erg luidruchtig tijdens het broedseizoen, vaak dag en nacht. Broedt en verblijft het hele jaar door langs de kust.

Griel. Grote, gedrongen steltloper met lange poten. Perfect gecamoufleerd in rotsachtige gebieden. In het broedseizoen zijn ze 's nachts actief met hun kenmerkende roep en balts.

Renvogel. Unieke, kleinere steltloper met een opgerichte houding en een duifachtige vlucht. Woestijnspecialist en zeldzame, maar jaarlijkse trekvogel uit Noord-Afrika.

Vorkstaartplevier. Vorkstaartplevieren onderscheiden zich van andere steltlopers door hun zeer korte poten en langgerekte lichaam. Qua vlucht en gedrag lijken ze het meest op sterns.

Charadrius-plevieren zijn de kleinste vogels uit de groep van de plevieren, waartoe ook de kievit en goudplevier behoren. De gemeenschappelijke noemer van de Charadrius-plevieren is de kenmerkende borstband. Andere gemeenschappelijke kenmerken zijn de ronde kop met grote ogen, een korte, sterke snavel en de foerageertechniek die uit drie fasen bestaat: kijken, rennen en pikken! Van links naar rechts: morinelplover, adult vrouwtje; kleine plevier, adult mannetje; bontbekplevier, adult mannetje.

Strandlopers komen met negen soorten regelmatig in Europa voor, als broedvogels of tijdens de voor- en najaarstrek. Strandlopers hebben geen gemeenschappelijke deker, behalve dat ze klein tot middelgroot zijn, snavels van verschillend formaat hebben en hun verenkleed om de drie maanden wisselen. Ze zijn een uitdaging voor de vogelaar en alleen door oefening kun je de strandlopers het hele jaar door herkennen. Van links naar rechts: kanoet, adult; kleine strandloper, adult; bonte strandloper, adult. Allemaal in broedkleed.

Kieviten en goudplevieren zijn middelgrote steltlopers met een opgerichte houding. Het gemeenschappelijke kenmerk van de kieviten is hun kleurrijke verenkleed. Tijdens het broedseizoen hebben de goudplevieren een gevlekte camouflagekleur en een zwarte onderkant. Deze soorten gebruiken de 'pompmethode' wanneer ze op vochtige bodems foerageren. De vogel trappelt met één poot op de grond, waardoor deze gaat trillen. De wormen vluchten omhoog, denkend dat het hard regent. Van links naar rechts: kievit, adult mannetje; witstaartkievit, adult mannetje; goudplevier, adult mannetje in broedkleed.

Ruiters zijn kleine tot middelgrote steltlopers. Ze hebben allemaal elegante proporties met een slank lichaam en middellange nek, snavel en poten. Het verenkleed van sommige vogels wisselt tussen een kleurrijk broedkleed en een grijsachtig winterkleed. Andere zijn het hele jaar door grijswit. Het foerageren gebeurt vaak staand en snel rennend, bij voorkeur in het water tot aan de buik. Een aantal kleinere soorten hebben de gewoonte om hun achterlijf mechanisch op en neer te wippen. Van links naar rechts: zwarte ruiter, juveniel; oeverloper, juveniel; groenpootruiter, adult, in broedkleed.

AZIATISCHE GOUDPLEVIER*Pluvialis fulva***Jizz**

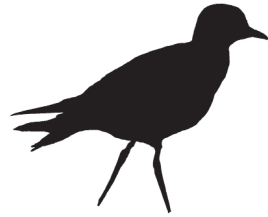
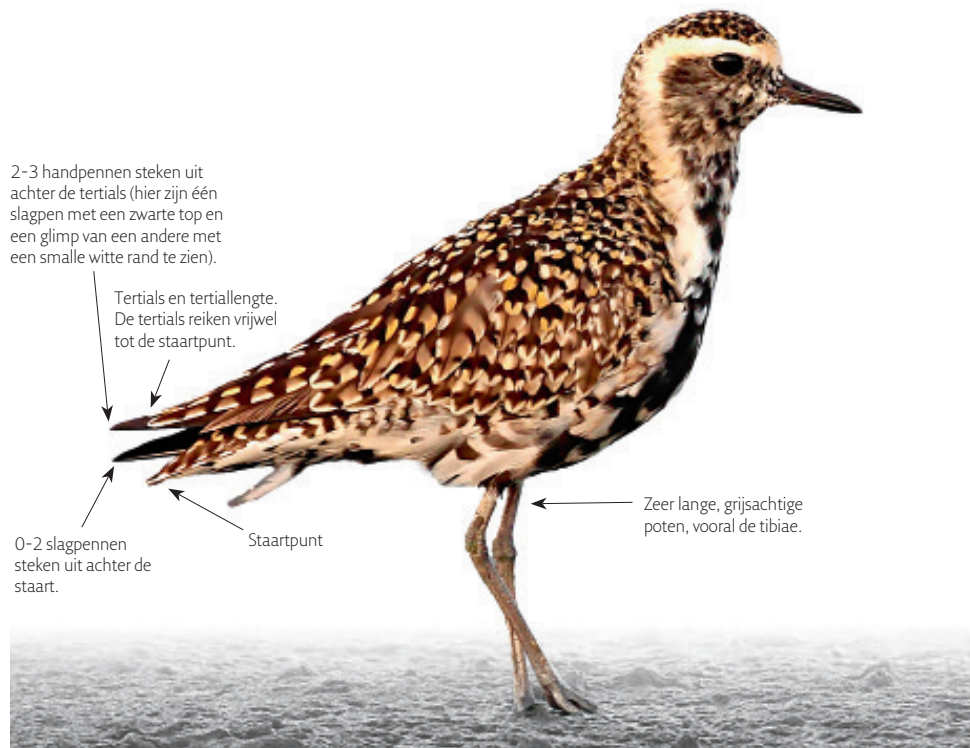
L 23-26 cm. SW 60-72 cm. Duidelijk kleiner, slanker en met langere poten dan de goudplevier. Heeft grijsbruine en grijswitte oksel- en armdekveren die hem in de vlucht onderscheiden van goudplevier, die zeer lichte ondervleugels met witte oksels heeft.

Vlucht: tenen steken verder achter de staart uit in de vlucht. Bij goudplevier reiken ze tot staartpunt.

Lijkt buiten het broedseizoen sterk op zijn naaste verwant, de Amerikaanse goudplevier, maar de kop is grover van vorm en de borst is zwaarder, terwijl de Amerikaanse goudplevier een kleinere en rondere, duifachtige kopvorm en een slanker lichaam heeft.

▼ **Adult winterkleed** naar zomerkleed. Vermoedelijk een mannetje ruiend naar volledig zomerkleed. Khok Kham, Thailand, 28/4, HS.

De pijlen verwijzen naar de kenmerken die in alle kleden de soort onderscheiden van zijn naaste verwant, de Amerikaanse goudplevier, en van de goudplevier. Let op dat gesleten, geruide en nieuwe veren invloed hebben op het aantal en de lengte van de zichtbare veren. Zie de twee gelijkende soorten voor overeenkomstige gegevens.

Geluid

De zang is een hoog en licht, snij-dend 'dliidloeoieitt'. De roep een kort 'pluu-ittt' à la zwarte ruiter, maar met een langere tweede lettergreep, of een 'plir-pluu-ip'.

Te horen in verschillende variaties en klinkt in ieder geval harder en smakender dan bij goudplevier.

Kleden & kenmerken

Adult zomerkleed, mannetje: heeft goud-, zwart- en witgeklekte bovenzijde, die is gescheiden van de zwarte onderzijde door een brede witte streep van voorhoofd naar de onderstaartdekveren. Staande vogels onderscheiden zich in de eerste plaats van de goudplevier door de jizz: kleiner, met een iets langer en slanker lichaam zonder diepe, duifachtige borst en met langere poten. Al met al een kleinere en elegantere goudplevier. **Vrouwkje:** als mannetje, maar met variërende grijszwarte tekening, vaak met meer wit op kop en borst.

Voorkomen

Zeldzame dwaalgast uit Siberië in West-Europa, vooral in de late zomer. Meestal te zien in het gezelschap van goudplevieren op geoogste akkers, weiden, kwelders of moddervlaktes.

Verspreiding

Broedt op de Siberische toendra van de Oeral tot de Beringstraat en in het westen van Alaska. Overwintert vooral in Zuid-Azië.

▼ **Adult zomerkleed, vrouwtje.** Heeft, net als de andere goudplevier vrouwtjes, een bruinzwarte koptekening en is aan de onderzijde witter, met name op het borstgedeelte, dan het mannetje. Verschilt van goudplevier en Amerikaanse goudplevier door de jizz en de min of meer duidelijke, witte lijn van voorhoofd tot staart. Dit vrouwtje draagt zowel een ring als een vlag; dit is op de broedplaats in Alaska, waar de verspreidingsgebieden van Amerikaanse en Aziatische soorten elkaar overlappen. Yukon, Alaska, 1/6, GV.

▲ **Adult zomerkleed, mannetje.** Een Aziatische goudplevier in broedkleuren en in de vlucht kun je eenvoudig onderscheiden van zowel goudplevier als Amerikaanse goudplevier. De oksels bij de Aziatische en Amerikaanse soorten zijn grijsbruin tegen een grijsachtige ondervleugel, terwijl bij goudplevier de witte oksels altijd contrasteren met de rest van de lichtere ondervleugel en de tenen nooit de staartpunt bereiken. Bij de Amerikaanse goudplevier stopt de witte scheidslijn tussen kop en nek aan de vleugelvoorkant en komen de tenen tot de staartpunt of er slechts iets achter. Khok Kham, Thailand, 28/4, HS.

▼ **Juvenile** Aziatische goudplevier verschilt van zowel juveniele goudplevier als juveniele Amerikaanse goudplevier door de gouden glans op kop en nek en met name door de goudgestreepte kruin en de bovenzijde met de brede, gouden vlekken op de veerranden. Verschilt bovendien van goudplevier door de jizz: slanker, eleganter en met langere poten. Finland, 10/9, MV.

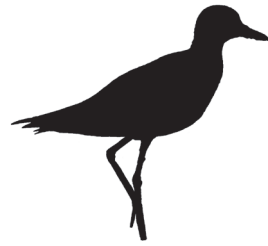
AMERIKAANSE GOUDPLEVIER*Pluvialis dominica***Jizz**

L 24-28 cm. SW 65-72 cm. Iets kleiner dan goudplevier, maar slanker en goed geproportioneerd met lange poten en lange vleugels. Lijkt buiten het broedseizoen het meest op zijn naaste familielid Aziatische goudplevier, met in de vlucht net als deze grijsbruine okselveren en grijze ondervleugels; de tenen reiken echter net tot de staartpunt of iets verder. Bij staande vogels zijn de ronde, duifachtige vorm van de kop, het slanke lichaam zonder diepe borst en de lange handpenprojectie achter de staart goede vingerwijzingen in de richting van Amerikaanse goudplevier.

Let op dat de proporties en de vergelijking van de staartlengte, handpenprojectie en tertiallengte in vergelijking met goudplevier en Aziatische goudplevier beslissend zijn voor een zekere determinatie.

Zie zowel goudplevier als Aziatische goudplevier voor meer informatie.

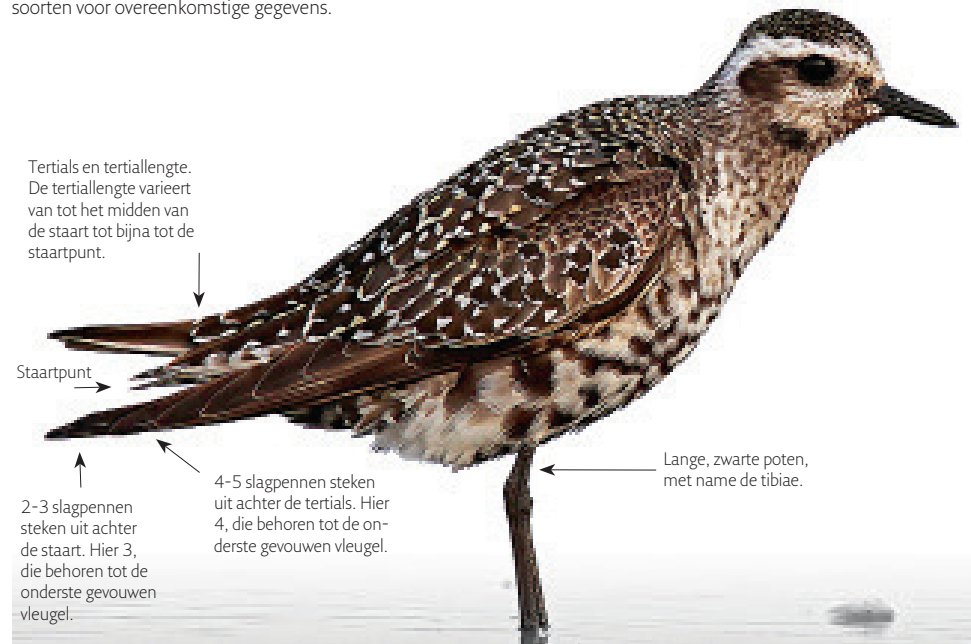
De pijlen verwijzen naar de kenmerken die in alle kleden de soort onderscheiden van zijn naaste verwant, de Aziatische goudplevier, en van de goudplevier. Let op dat gesleten, geruide en nieuwe veren invloed hebben op het aantal en de lengte van de zichtbare veren. Zie de twee gelijkende soorten voor overeenkomstige gegevens.

Geluid

De zang is een krachtig, kort en snel herhaald 'plii-ig' met een droge smak bij de laatste lettergreep. Bij de landing een elastisch, rollend 'vit-vit-doeiioe twit twit'. Alarmroep is een stotend 'dлуу-ki-ki' en de roep een kort of lang, zacht 'dлуу-itt'.

▼ **Adult zomerkleed naar winterkleed.** Is buiten het broedseizoen zeer moeilijk te onderscheiden van Aziatische goudplevier, maar er is een glimp te zien van restanten van de volledig zwarte borst en onderzijde van dit vermoedelijke mannetje. Sandy Hook, VS, 31/8, TH.

Kleden & kenmerken

Adult zomerkleed: zie bijschrift volgende pagina.

Adult winterkleed: lijkt op juveniel, maar is overwegend grijs met een minimum van lichte vlekken op de bovenzijde. Hals, borst en buik zijn grijswit en bleek gemarmerd. Juveniel noch adult van Aziatische goudplevier hebben een gelige tint op kop en nek.

Voorkomen

In West-Europa een zeldzame dwaalgast uit Noord-Amerika, vooral in de late zomer.

Meestal te zien in het gezelschap van goudplevieren op geoogste akkers, weiden of kwelders.

Verspreiding

Broedt op het Noord-Amerikaanse continent, van Alaska in het westen door heel Canada tot op Baffin Island. Overwintert in Zuid-Amerika, voornamelijk in Brazilië, Paraguay en Argentinië.

▼ **Adult zomerkleed,** mannetje links en vrouwtje rechts. Mannetje in broedkleuren verschilt van zowel goudplevier als Aziatische goudplevier door zijn geheel zwarte onderzijde en de witte 'rechtspriuk' die stopt bij de vleugelrand.

De andere twee soorten hebben een witte scheidslijn tussen de boven- en onderzijde van het voorhoofd tot de staart. Het vrouwtje is, zoals bij de andere goudplevieren, bruiner en diffuser getekend dan het mannetje. Alaska, 15/6, KK.

▲ **Juveniel.** Let op lange poten, grijsbruine okselveren en ondervleugel en op een klein aantal goudgele randen op de rugveren en niets van een gelige tint op kop en nek. Israël, 12/1, LK.

KANOET*Calidris canutus***Jizz**

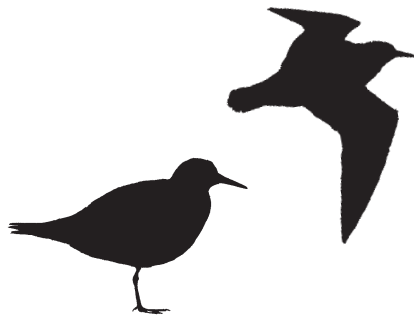
L 23-25 cm. SW 45-54 cm.

Een compacte strandloper met een wat duifachtig lichaam, vrij korte nek en een krachtige, korte, rechte snavel. De vogel maakt een lage indruk vanwege de korte poten in verhouding tot de lichaamslengte. Het is de grootste strandloper in Europa en valt daardoor duidelijk op in gemengde strandlopergroepen tijdens de trek. Foerageert op typische strandlopermanier in een knikkende gang. Maakt in de broedkleuren een overwegend roestrode indruk en in winterkleed een grijze.

Vlucht: heeft compact, langwerpige lichaam met lange, smalle vleugels en voor een strandloper rustige vleugelslagen.

Verwarrende soorten

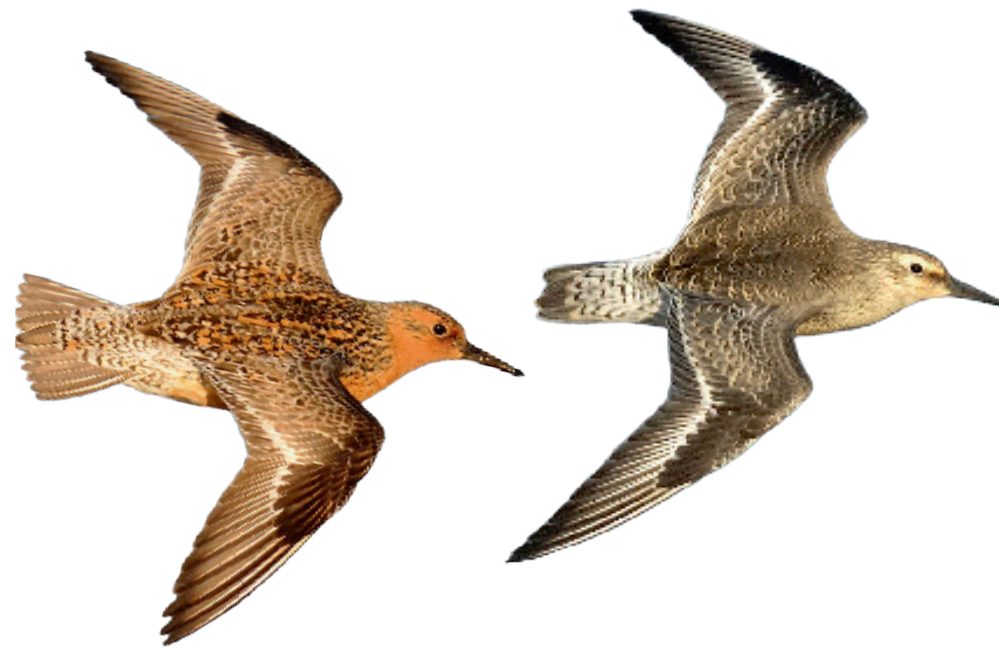
Adult zomerkleed: te verwarren met krombekstrandloper, die slanker is en een lange, smalle en gebogen snavel heeft. En met rosse grutto, die langere poten en lange, smalle snavel heeft. Kanoet en rosse grutto worden vaak in gemengde groepen gezien in de rustgebieden, zoals de Waddenzee.

Geluid

De roep is een kort, wat hees 'hwèet-hwèet'. De zang bestaat uit twee geluidsbeelden van borrelende en klagende tonen 'doei-ik-doei-ik-doeieeee-doeieeee'. De zang is te horen in lange zangpassages in een cirkelvlucht met een abrupte stijging en daarna een glijvlucht naar beneden op stijve vleugels en met gespreide staart.

▼ **Adult zomerkleed, *C. c. islandica*.**

Ondanks de naam broedt de soort niet in IJsland. Een deel van de Groenlandse en Canadese populatie rust tijdens de trek echter wel op dit eiland, dat fungeert als een belangrijke halte voor de laatste directe etappe naar Noord-oost-Groenland of naar Canada en Noord-Groenland met een trekroute direct over de ijskap. IJsland, 6/6, DP.

▲ **Adult zomerkleed, *C. c. canutus*,** op weg naar Siberië na ongeveer drie weken foerageren in de Waddenzee; hierbij wordt het gewicht verdubbeld in de vorm van vet, dat de brandstof is voor de lange, laatste etappe van de directe, non-stopvlucht van zo'n 4500 km. Voor de tussenstop in de Waddenzee heeft de vogel dezelfde afstand afgelegd vanaf de overwinteringsgebieden in West-Afrika. De gecombineerde trek van meer dan 9000 kilometer in twee 'sprongen' maakt de soort tot de steltloper met een van de langste trekroutes. De roestrode kop en dito onderzijde in contrast met de grijze bovenzijde met korte vleugelbanen en dwarsgestreepte bovenstaartdekveren maakt de soort van afstand gemakkelijk te herkennen. De enige verwarrende soort tijdens de trek is rosse grutto, die een lange snavel en lange poten heeft. Öland, Zweden, 2/6, JL.

Kleden & kenmerken

Adult zomerkleed: mantel, schouder en rug zijn gevlekt in zwart en roestrood, vaak met enkele, nog ongeruide, grijze winterveren. Kop, hals en borst zijn roestrood. Het achterste deel van de buik en de anaalstreek zijn wit met hier en daar rode veren. De poten zijn grijsgroen. **Vlucht:** heeft zwart- en rood-geklepte rugpartij in contrast met de grijzige vleugels met smalle, witte vleugelbanen en grijze staart met dwarsgestreepte bovenstaartdekveren zonder donkere middenbaan, zoals bij de meeste andere strandlopers. **Adult winterkleed:** heeft donkere teugel en lichte, brede wenkbrauwstreep tegen de lichtgrijze

▲ **Juveniel** verschilt in de vlucht van andere juveniele steltlopers door een combinatie van de dwarsgestreepte dekveren, de korte, krachtige snavel en het krachtige lichaam. 17/8, JL.

kruin. De rest van de bovenzijde is bruin met donkere, dunne schachtstrepen. Keel, nek en borst zijn fijn grijsgestreept, terwijl de buik en flanken witbeige zijn met dunne, grijze marmeringen. **Juveniel:** heeft mooie staalgrijze bovenzijde met grote, witgerande veren met zwarte subterminale banden. Hals, borst en flanken zijn fijn grijsgestreept op een witbeige ondergrond, die bij sommige individuen een zwakke, roestrode zweem kan hebben.

Ondersoorten

De soort is opgedeeld in zes ondersoorten, waarvan er slechts twee in Europa te zien zijn, namelijk de nominaatvorm *C. c. canutus* en *C. c. islandica* met een verspreiding respectievelijk in het centrale deel van Noord-Siberië en in Arctisch Canada en Noord-Groenland. De andere ondersoorten hebben een Siberische en Noord-Amerikaanse verspreiding. Het onderscheiden van de afzonderlijke soorten is moeilijk en kan het best gedaan worden met de vogel in de hand.

Voorkomen

Broedt niet in Europa. Te zien in kleine groepen, vaak met andere strandlopers op de voor- en najaarstrek langs zanderige, modder- en grindkusten en in grotere groepen op bekende rustplaatsen, zoals de Waddenzee, waar een klein aantal in milde winters ook kan overwinteren.

Broedbiologie

De broedbiotoop is karig begroeide toendra. Het nest wordt vaak tussen stenen of pollen aangelegd, waardoor de broedende vogel uitstekend gecamoufleerd is. Broedt voor het eerst als twee- of driejarige. Het paar is monogaam en produceert slechts één legsel van meestal vier eieren die door beide partners in slechts 22 dagen worden uitgebroed. Het vrouwtje verlaat het territorium na het uitkomen en laat de jongen over aan het mannetje, die ze begeleidt totdat ze na ongeveer 20 dagen zelfstandig zijn. De oudste geringde vogel was 16 jaar en 1 maand.

▼ **Juveniel** is gemakkelijk te onderscheiden van adult door de 'grof geschubde' bovenzijde met beige en witte randen. Sommige individuen hebben een zuiver witbeige buik, andere, zoals deze vogel, heeft nog iets van de roestrode kleur van het broedkleed op gezicht en borst. 22/8, BLC.

Trek

De najaarstrek begint met de adulte vogels vanaf begin juli met een maximum aan het einde van de maand en begin augustus. De juveniele vogels komen vanaf half augustus met een piek in medio september. Vogels uit zowel de Noordoost-Canadese populatie als Siberië verzamelen zich in de Waddenzee met een herfstgemiddelde van ongeveer 50.000 individuen.

In de loop van september verlaten de Siberische vogels het gebied; ze trekken verder naar de winterkwartieren in onder meer Mauritanië en langs de kusten van West- en Zuidwest-Afrika.

De Canadese en Groenlandse vogels overwinteren voornamelijk langs de Engelse oostkust en zetten in maart-april koers naar de Waddenzee om de vetreserves op te bouwen voor de trek naar hun broedgebieden in mei.

Verspreiding

De soort is hoogarctisch met een verspreiding in het noorden van Canada, in het noorden en noord-oosten van Groenland, op Tajmyr in Siberië, op het eiland Wrangel en lokaal in Alaska.

▲ De najaarstrek van kanoeten op weg naar de Waddenzee piekt in augustus-september. Dan kun je kleine groepen waarnemen langs de kusten, maar vooral langs de Waddenzee. Hier, een kleine groep Siberische *C. c. canutus* met **adult zomerkleed** in het midden en **juvenielen** voor en achter. Öland, Zweden, 8/8, JL.

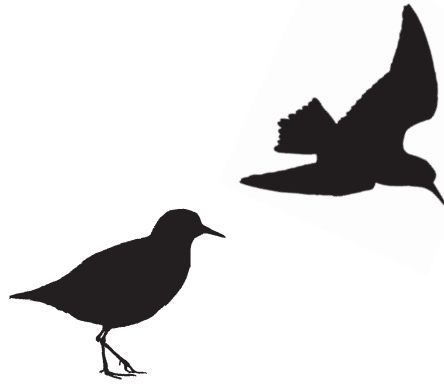
▼ **Eerste winter**, nog met ongeruilde, juveniele armdekveren en tertials. Op de rustplaatsen en in de wintervluchten eet de kanoet, naast wormen en schaaldieren, vooral kleinere schelpdieren, die hij vaak in hun geheel doorslikt. 25/1, JL.

KLEINE STRANDLOPER*Calidris minuta***Jizz**

L 12-14 cm. SW 28-31 cm. Een van de zeven kleine strandlopers (1) en de kleinste van de Europese steltlopers. Gebruikt als referentiesoort in vergelijkingen met andere kleine strandlopers. De kleine strandloper valt alleen al op door zijn geringe grootte. Heeft een klein lichaam, een korte, zwarte, bijna rechte snavel en donkere poten. Vaak alleen of in kleine groepjes te zien, vaak in groepen met bonte strandlopers, waarnaast ze bijna op kuikens lijken. Staande vogels zijn dikbuikig, hebben een lange staart en een lange handpenprojectie. Foerageert levendig met constant knikkende, naaimachineachtige bewegingen. Juveniel heeft een markante, witte rug-V, gevormd door randen van de rugveren die witter en breder zijn dan bij adult.

Vlucht: verschilt van Temmincks strandloper, die bijna even klein is, door de egaal grijze staartpen-

Geluid

De typische vluchtroep is een hard en kort, metalig 'pit' of 'pit-pit'. De zang is een monotoon en snel 'twi-twi-twi', soms met een trillend 'twirrr'. Zingt vanaf de grond of in een vlinderachtige zangvlucht.

▼ **Adult zomerkleed**, vers. De soort onderscheidt zich in het broedkleed van de zeldzame Aziatische roodkeelstrandloper door de witte keel en tertials met brede, oranjevlechte randen, evenals een korte handpenprojectie achter de staart. Varanger, Noorwegen, 10/6, LG.

nen. Bij Temmincks strandloper zijn de buitenste staartpenen wit.

Kleden & kenmerken

Adult zomerkleed: heeft oranjevlechte bovenzijde met zwarte veercentra op de schouderveren, die in vers zomerkleed witte vlekken op de punt hebben. In de zomermaanden is er op staande vogels een min of meer uitgesproken witachtige of gouden lichaams-'V' te zien, gevormd door de lichte randen op de bovenste schouderveren. Kruin, nek en vooral de zijborst hebben zwarte strepen. De korte, bijna rechte snavel is zwart. Het oog heeft een witte oogring, de wang is oranje en de keel wit. De rest van de onderzijde is wit en de poten zijn zwart. **Vlucht:** heeft grijze staart die contrasteert met witte stuit met smalle, zwarte middenbaan en een smalle, witte vleugelbaan. **Adult winter:** heeft grijsbruine, saaie bovenzijde met krachtig gestreepte kruin, nek en rug, en smalle, zwarte schachtstrepen op schou-

▼ In het arctische voorjaar zijn langs de kust groepjes kleine strandlopers te zien, nabij geschikte broedplaatsen. Ze baltsen in een lage, fladderende vluchten met gezang. Paartje in paringspoging. Varanger, Noorwegen. 10/6, LG.

▲ **Juveniel** in de vlucht met verse, ongesleten veren. In de vlucht gemakkelijk te onderscheiden van andere strandlopers en kleine steltlopers door zijn kleine formaat en van de even grote Temmincks strandloper door de grijze staart zonder witte buitenste staartpenen. Israël, 11/9, LK.

der- en dekveren. De zijhals is vuilgrijs, de rest van de onderzijde wit. **Juveniel:** heeft lichte kop met gestreepte kruin, donkere teugel en brede, lichte wenkbrauwstreep. Herinnert wat betreft tekening aan adult in broedkleuren, maar zonder de krachtige oranjerode grondkleur; bij juveniel zijn het grotere, zwarte veercentra omrand met wit en roodbeige. De witte randen op de rugveren vormen op staande vogels een duidelijke en opvallende witte rug-V.

Verwarrende soorten

Kan in broedkleuren worden verward met drie-teenstrandloper, roodkeelstrandloper en Temmincks strandloper. De eerste is duidelijk groter en forser, met een geheel ander gedrag, en wordt meestal in kleine groepen gezien op uitgestrekte zandstranden. De roodkeelstrandloper is een nauw verwante Aziatische soort, die voorkomt als dwaalgast en in het zomerkleed een geheel rode hals heeft. Temmincks strandloper is even groot, maar onderscheidt zich jaarrond door zijn bijna egale, saai grijsbruine kleed, de geelgroene poten en de karakteristieke snavelvorm. Zie voor meer details bij de genoemde soorten.

▼ **Juveniel** verschilt van andere strandlopers en kleine steltlopers door de grootte en de karakteristieke witte rug-V. Verschilt bovendien van Temmincks strandloper in alle kleden door de donkere, grijszwarte poten. 3/9, LG.

Voorkomen

Broedt niet in Nederland en België, maar is vrij algemeen tijdens de trek in voor- en najaar, dan is hij te zien langs modderige en ondiepe kusten en inhammen, waar hij in de buurt blijft van de oevers. Kan ook rusten op geschikte locaties langs grote meren. Kleine strandloper komt solitair of in kleine groepen voor, bij voorkeur in het gezelschap van bonte strandloper.

Broedbiologie

Broedt op arctische kustheiden en toendra's. Het paar leeft monogaam of heeft meerdere relaties met zowel meer mannetjes als meer vrouwtjes. Heeft broedbiologie als Temmincks strandloper, zie aldaar. Het legsel van vier eieren komt na ongeveer 21 dagen uit en wordt meestal verzorgd door een van de oudervogels totdat de jongen zijn uitgevlogen. De oudste geringde vogel was 8 jaar en 10 maanden.

Trek

Er worden maar weinig vogels gezien tijdens de voorjaartrek, die hoofdzakelijk oostelijk van Nederland en België rechtstreeks naar de Siberische broedgebieden gaat. De najaartrek begint met een

paar adulte vogels van half juli tot begin augustus, vermoedelijk de vogels uit de Noorse populatie. Vogels uit de West-Russische en West-Siberische populaties trekken voornamelijk over een breed front door Europa ten oosten van Nederland en België.

Eind augustus komen de jonge vogels aan; zij trekken vooral langs de westkust van Noorwegen en verder naar de secundaire winterkwartieren in Zuid-Europa en naar de primaire in Afrika bezuiden de Sahara. Het voorkomen van grote aantallen van jonge vogels in sommige jaren hangt waarschijnlijk samen met schommelingen in de lemmingpopulaties. Na jaren met weinig lemmingen is ook de vossenpopulatie op een laag niveau, waardoor steltlopers een grotere overlevingskans hebben.

Voor meer oostelijke populaties strekken de win-

▲ **Winterkleed.** In kleine aantallen te zien in Zuid-Europa. Het grijsbruine winterkleed wordt gedeeld met Temmincks strandloper. De twee strandlopers zijn het gemakkelijkst te onderscheiden door de zwarte poten en de rechte, zwarte snavel van de kleine, en de groenachtig-gele poten, de iets lichtere snavel met een vaag geelbruine basis en een licht omhoog gebogen ondersnavel van Temmincks. Oman, 14/2, HJE.

terkwartieren zich uit vanaf het Arabisch Schiereiland tot India en Myanmar.

Verspreiding

Broedt in arctisch Noord-Noorwegen en verder oostelijk in Rusland tot het oosten van Siberië.

▼ **Adult zomerkleed** bonte strandlopers en één **adult zomerkleed** kleine strandloper die duidelijk opvalt door het verschil in grootte. 21/7, HS.

